

Guia Pràctica del Tractament Esglaiat del Dolor

ABS Sta. Eugènia de Berga

Responsables: Roger Codinach i UBA de Viladrau

Any última revisió: 2007

Introducció

El tractament del **dolor crònic** ha de ser **individualitzat i multidimensional** i buscar la **qualitat de vida del pacient**, així com del cuidador principal i la família. S'ha de procurar sempre la via oral. En fases terminals valorar la via subcutània amb palometa.

Pautar l'analgèsic en intervals fixes. MAI segons el dolor.

Escala analgèsica de l'OMS

1. **Dolor lleu:** analgèsics no opiacis +/- adjuvants
2. **Dolor moderat:** analgèsics opiacis dèbils +/- analgèsics no opiacis +/- adjuvants.
3. **Dolor intens:** analgèsics opiacis potents +/- analgèsics no opiacis +/- adjuvants.
4. **Dolor insuportable:** tècniques anestèsiques o quirúrgiques.

Analgèsic	NG	Posologia	Dosi màxima/dia
No opiacis	paracetamol	0'5-1 g/4-6 hores	4 g
	ibuprofen	400-600 mg/4-6 h	2.400 mg
	AAS	0'5-1 g/4-6 h	4 g
	metamizol	0,5-1 g/8 h	6 g
Opiaci dèbil	Codeïna	30-60 mg/4-6 h	240 mg
	dihidrocodeïna	60-120 mg/12 h	240 mg
	tramadol	50-100 mg/6-8 h	200-400 mg (1)
Opiaci major (2)	morfina (3)	Inici: 5-10 mg/4 h	-
	fentanil (4)	25 µg/h cada 3 d	-

(1) Tramadol: tot i que el sostre terapèutic és de 400 mg/dia. En pacients de > 75 anys és recomanable no utilitzar més de 300 mg/dia. En cas de insuficiència renal començar amb dosis baixes: 50 mg/6 hores.

(2) Opiàcis majors: prescripció SEMPRES de laxant (**veure Escala de Laxants**). Poden provocar retenció d'orina. Poden desemmascarar deterioraments cognitius lleus (en ancians). En cas de vòmits per opiacis, l'antiemètic indicat és l'haloperidol a dosi des de 1-2 mg/nit fins a 2-5 mg/8 hores (1 mg = 10 gotes).

Escala de Laxants:

1. Lactulosa (Duphalac®: 15 ml/8 hores).
2. Esglaó 1
+ Bisacodilo (Dulco laxo®: 5-10 mg/d) ó Senòsids (Puntual®: 12 mg/8-24 h ó 8 got/8-24 h)
3. Esglaó 2 + Parafina/8 hores
4. Esglaó 3 + enemes de neteja periòdics + possibilitat de canvi a fentanil

Fòrmula especial de combinació de laxants: "PED".

- Puntual (senòsid) + Emuliquen (parafina) + Duphalac (lactulosa).
- Preparació: Duphalac 400 cc + 1 Emuliquen 230 ml + 2 Puntual 30 ml
- Dosis: 1-2 cull/8-12 hores.

En casos resistent es pot afegir la crema de magnèsia (Leche Magnesiada Cinfa®).

(3) Morfina:

- La dosi inicial de morfina sol ser de 5 mg/4 hores en persones > 75 anys o en persones que no hagin prèms tramadol anteriorment i de 10 mg/4 hores en adults.
- La morfina no té sostre terapèutic. Excepte dosis molt altes si apareixen efectes adversos.
- La morfina és fotosensible, pel que sempre l'hem d'embolicar amb un plàstic o material fosc. Caduca als 10 dies.
- Dosi de rescat: és la quantitat equivalent a 1/6 de la dosi total diària. Fins a 1/hora. Si el pacient necessita 3 ó + dosis de rescat al dia, s'ha d'incrementar la dosi diària total de morfina en un 30-50%.
- Si dolor controlat (està controlat si el pacient no té dolor en >48 hores) valorar MST continu® cada 12 hores o unicontinu® cada 24 hores.

(4) Fentanil:

- L'efecte analgèsic s'inicia a les 48-72 hores d'instaurar el tractament, pel que requerirà d'analgèsia inicial afegida. És per això que no està recomanat en el dolor agut ni en l'oncològic intens d'inici.
- S'ha d'aplicar cada 3 dies.
- La nova presentació permet tallar el pegat. Té millor tolerància gastrointestinal.
- Si necessita dosi de rescat i està prenent fentanil, s'aconsella: citrat de fentanil transmucós [Actiq®: 200-1600 µg (xupa-xups) o be Sevredol® a dosi de 10 mg].

Equivalències entre dosis opiacis

Dihidrocodeïna	Oral	120-240 mg	360 mg	-	-
Tramadol	Oral	150-300 mg	450 mg	600 mg	-
Morfina	Oral	30-60 mg	90 mg	120 mg	240 mg
	Parenteral (sc)	10-20 mg	30 mg	40 mg	80 mg
Fentanil	Transdèrmica	"25"	"50"	"75"	"100"

Exemples de canvi de tipus d'opiacis

300 mg/d de tramadol vo = 60 mg/d de SAM (15 mg/4 h)
60 mg/d de SAM = 60 mg/d MST = 20 mg morfina sc = 25 mcg/h fentanil cada 3 d
60 mg/d de SAM = 30 mg/12 h de morfina retardada
90-100 mg/d de SAM = 50 mcg/h fentanil transdèrmic cada 3d

Adjuvants:

- Dolor neuropàtic: **amitriptilina**: 25-150 mg/dia (alternativa: gabapentina).
- Dolor metastasi ossi: **diclofenac**: 50 mg/8 h vo (alternativa: zoledronat ev especialment en T de mama, pròstata, mieloma). Valorar RTX.
- Astènia, anorèxia, debilitat: **prednisona**: 15-20 mg/dia/2-3 setmanes vo (alternativa: megestrol 160 mg/dia vo. Augmenta la gana + bloqueig en neoplàsia mama o pròstata).
- Dolor neurític: **amitriptilina**, corticoides, haloperidol o levomepromacina.
- Radioteràpia holocranial: **dexametasona** 4-12 mg/dia vo.
- Neuràlgia trigèmin o glossofaringi: **carbameceptina** 600-1.800 mg (máx. 3.600 mg)/24 h vo (en 3-4 tomas); dosi inicial: 300 mg.
- Dolor isquèmic EEI: **metadona o morfina**.
- Dolor membre fantasma: **amitriptilina, gabapentina, escala analgèsica**.
- Dolor tipus còlic: **butilescopolamina** 10-20 mg/6 hores sc.
- Dispnea: **morfina** (sostre 15 mg/dia).
- Espasme vesical: **amitriptilina** 25-150 mg/dia vo.
- Tenesme rectal: **clorpromazina** 25-50 mg/8 hores vo.

Annex. Presentació. Noms comercials i preus

CODEÏNA	via	Nom comercial	Presentació	Preu
Xarop	oral	Histaverin	10 mg/5 ml 100 ml	2,15
			10 mg/5 ml 250 ml	3,65
Solució	oral	Fludan	10 mg/5 ml 200 ml	2,97
Comprimits	oral	Codeisan	28'7 mg 10 comp	2,19
			28'7 mg 20 comp	2,97
		Perduretas codeïna	50 mg 20 comp	3,12
			50 mg 60 comp	7,26

DIHIDROCODEÏNA	via	Pauta	Nom comercial	Presentació	Preu
Gotes	oral	4-6 hores	Tosidrin sol gotes	10 mg/ml 15 ml	2,03
				10 mg/ml 30 ml	3,31
Xarop	oral	4-6 hores	Paracodina	12 mg/5 ml 150 g	2,73
Comprimits d'alliberació retardada	oral	12 hores	Contugesic retard	120 mg 60 comp	16,34
				90 mg 60 comp	12,29
				60 mg 60 comp	9,17
				60 mg 20 comp	3,18

TRAMADOL	via	Nom comercial	Presentació	Preu
Solució	oral	EFG	100 mg/ml 10 ml	5,39
			100 mg/ml 30 ml	15,01
Càpsules	oral	EFG	50 mg 20 caps	3,76
			50 mg 60 caps	9,99
Comprimits d'alliberació perllongada	oral	Adolonta	100 mg 20 UI	12,43
			100 mg 60 UI	31,77
			150 mg 20 UI	17,93
			150 mg 60 UI	45,78
			200 mg 20 UI	23,42
			200 mg 60 UI	59,74
			50 mg 60 UI	19,99
			75 mg 14 UI	5,42
		Tradonal Zytram Bid	75 mg 56 UI	17,62
			150 mg 7 UI	5,01
			150 mg 28 UI	19,91
			200 mg 7 UI	7,77
			200 mg 28 UI	22,14
			300 mg 7 UI	9,03
			300 mg 28 UI	33,22
			400 mg 7 UI	12,05
400 mg 28 UI	44,27			

MORFINA	via	Pautes	Nom comercial	Presentació	Preu
SAM (Solució aquosa de morfina)	Oral Rectal	4 hores	Oramorph	2 mg/ml 100 ml	3,79
				2 mg/ml 250 ml	9,49
				20 mg/ml 20 ml	7,93
				20 mg/ml 100 ml	37,79
				2 mg/ml 30 unidosi	23,04
				6 mg/ml 30 unidosi	23,04
				20 mg/ml 30 unidosi	23,04
Comprimits d'alliberament ràpid	Oral	4 hores	Sevredol	10 mg 12 comp	2,54
				20 mg 12 comp	3,67
Ampolles 1% o 2% (10 i 20 mg/ml)	s.c.	4 hores	Morfina Serra	1% 1 amp 1 ml	0,58
			Morfina Braun/ Serra	1% 10 amp 1 ml	2,89
			Morfina Braun/Serra	2% 1 amp 1 ml	0,66
			Morfina Braun	2% 10 amp 1 ml	2,89
			Morfina Braun	2% 1 amp 2 ml	0,69
Morfina Braun	2% 10 amp 2 ml	2,97			
Comprimits d'alliberament lent	Oral	12 hores	MST continuus	5 mg 60 comp	6,18
				10 mg 60 comp	11,33
				15 mg 60 comp	14,22
				30 mg 60 comp	26,91
				60 mg 30 comp	24,98
				60 mg 60 comp	49,36
				100 mg 30 comp	37,22
				100 mg 60 comp	37,22
200 mg 30 comp	59,12				
Càpsules d'alliberament lent	Oral	12 hores	Skenan	10 mg 60 caps	10,23
				30 mg 60 caps	24,24
				60 mg 60 caps	44,51
				100 mg 60 caps	66,33
				200 mg 60 caps	105,40
		24 hores	MST unicontinus	30 mg 30 caps	14,16
				60 mg 30 caps	27,66
				90 mg 30 caps	35,81
				120 mg 30 caps	45,94
				150 mg 30 caps	53,17
200 mg 30 caps	65,14				

FENTANILO	via	Pauta	Nom comercial	Presentació	Preu	
Transdèrmic	Transdèrmic	1 parxes/72 hores	Fentanilo acost/ acostgen/acostlab/ Bexal EFG	25 mcg/h 5 U	28,22	
				50 mcg/h 5 U	50,24	
				100 mcg/h 5 UI	86	
				Durogesic matrix (1)	12 mcg/h 5 U	21,86
				Durogesic matrix (1)	25 mcg/h 5 U	40,31
				Durogesic matrix (1)	50 mcg/h 5 U	71,78
Durogesic matrix (1)	75 mcg/h 5 U	99,36				
Durogesic matrix (1)	100 mcg/h 5 UI	99,36				
Bucal	Bucal	Dolor sever. No més de 4 dosis al dia	Actiq	200 mcg 15 UI	145,46	
				200 mcg 3 UI	36,69	
				400 mcg 15 UI	145,46	
				400 mcg 3 UI	36,69	
				600 mcg 15 UI	145,46	
				600 mcg 3 UI	36,69	
				800 mcg 15 UI	145,46	
				800 mcg 3 UI	36,69	
				1200 mcg 15 UI	145,46	
				1200 cg 3 UI	36,69	
				1600 mcg 15 UI	145,46	
1600 mcg 3 UI	36,69					

(1) Els parxes es poden tallar. Són més cars.

ASSOCIACIONS	via	Nom comercial	Presentació	Preu
PARACETAMOL + CODEÏNA Comprimits	Oral	Analgiplus	500 mg+30 mg 20 comp	2,79
		Apiretal codeïna	300 mg+30 mg 20 comp	2,22
		Dolgesic codeïna	500 mg+30 mg 30 comp	2,68
PARACETAMOL + TRAMADOL Comprimits	Oral	Zaldiar	325 mg +3 7'5 mg 20 c	6,43